

ZECE ANI DE MUZEOGRAFIE BĂCĂUANĂ

IULIAN ANTONESCU

Răspunzînd unor stringente necesități de valorificare creatoare a unui nesecat filon de tradiții și frumuseți naturale, centrul Moldovei și-a organizat între 1957 și 1968 o variată și reprezentativă rețea muzeistică. Ca urmare a acestui proces, patrimoniul muzeal a cunoscut o impresionantă creștere numerică și calitativă, putînd înregistra, de la un muzeu organizat în 1934 la Piatra Neamț, alte 15 muzee.

Astfel, an după an, Bacăul s-a îmbogățit cu o secție de istorie, apoi cu o secție de artă românească modernă și contemporană, și în ultima vreme cu o secție de științele naturii, reprezentată la un înalt nivel științific și muzeografic.

În anul 1960, se deschidea, la Roman, Muzeul de istorie, profilat tematic pe realitatea carpo-dacică din bazinul Siretului, eveniment urmat la cîțiva ani doar mai tîrziu, de înființarea unui Muzeu de științele naturii și a unui parc zoologic, în prezent în plină dezvoltare.

Nu a fost uitată nici valea Trotușului, în 1960, luînd ființă o unitate cu profil de științele naturale la Adjud, în zona de confluență Trotuș-Siret, într-o regiune variată ca formă de relief, zonă cu importante resurse naturale privind fauna și flora. Și în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej se deschide în 1961, o mică, dar cochetă și bogată în materiale instituție muzeografică cu profil arheologic. Dar, de o deosebită atenție s-a bucurat din partea autorităților centrale și locale, cît și din aceea a entuziaștilor și harnicilor muzeografi, bătrînul și încîntătorul ținut al Neamțului.

Evident, aici exista o zestre vrednică de luat în seamă : frumosul muzeu al ceramicii pictate cucuteniene organizat de C. Mălasă și casele memoriale Calistrat Hogaș din Piatra Neamț și Ion Creangă de la Humulești.

Dar rîvna pionieratului și impetuozitatea mișcării muzeografice din țara au adăugat celor trei locașuri de cultură amintite, Muzeul „Ștefan

cel Mare" de la Tg. Neamț și două instituții reflectînd tematic lupta dintre om și natură pe meleagurile Bistriței ; Muzeul rețelei hidro-energetice de la Bicaz și Muzeul Carpaților Orientali de la Piatra Neamț, acestea din urmă încă în faza de organizare.

Firese, în această nobilă activitate s-a format și călit o adevărată școală muzeografică, înscriind pentru merite și pasiune profesională, alături de binecunoscuta personalitate a decanului de vîrstă și experiență Constantin Mătasă, numele unor muzeografi-arheologi ca : V. Căpitanu, V. Ursachi, C. Buzdugan, Virgil Birliba, Marcel Drăgotescu, Minodora Ursachi, a unor muzeografi naturaliști dintre care ne mulțumim să amintim pe C. Sova, Mihai Ciobanu și C. Tărăbușă, sau a uneia dintre colegele noastre, Eugenia Antonescu, care și-a închinat strădaniile valorificării comorilor de frumos.

În spatele acestor pionieri, cu care scriitorul acestor rinduri a pornit la drum acum 10 ani, se ridică printr-un firesc proces de creștere, noua pleiadă de tineri muzeografi, în fața căreia stă nobila sarcină de a spori neîncetat această moștenire culturală.

Exigențele muzeografiei contemporane, spiritul critic al publicului, sporul de informație științifică, adus de cercetările specialiștilor, cer reprofilarea unora dintre instituții, adîncirea tematicii, o grijă mai atentă pentru monumentele istorice și cele ale naturii.

Dacă muzeograful reușește să participe la procesul instruirii marelui public, prin organizarea expozițiilor de bază sau temporare, el o face conștient și sistematic, valorificînd rezultatele cercetărilor științifice proprii sau întreprinse de colegi.

Activitatea științifică hrănește, în cel mai complex înțeles al cuvîntului, viața fiecărui muzeu în parte, îi dăruiește personalitate și rosturi creatoare în viața cultural-științifică a întregii țări.

Această activitate științifică nu s-a desfășurat capricios, ci a ținut seama de specificul zonei în care s-a dezvoltat rețeaua muzeografică. Este binecunoscut pe țară, aportul pe care specialiștii din județul nostru, în colaborare cu cei de la Institutele Academiei Republicii Socialiste România le-au adus în elucidarea unor probleme legate de paleoliticul superior, aspecte ale culturii bronzului sau în pasionanta urmărire a continuității elementului băștinaș, în spațiul est-carpatic, pentru secolele II î.e.n.—X e.n.

Au intrat în patrimoniul științific al istoriei naționale fiind intens folosite ca atare, rezultatele unor săpături ca cele întreprinse la Lespezi și Buda pentru paleolitic, sau Gabăra, Văleni, Călugăra, Lozinca, Slăbozia, Bradu și Săbăoani pentru zbuciumata istorie dacică.

Nu mai puțin fructuoase au fost investigațiile consacrate faunei și florei actuale sau fosile, pe care naturaliștii acestor muzee le-au practicat cu pasiune și competență, unele dintre ele soldându-se cu colecții și studii. Între acestea, se impun ca valoare științifică cercetările lui M. Ciobanu în bazinul fosilifer din jurul orașului Piatra Neamț, problemele de biologie modernă abordate de C. Șova, în studiul populațiilor de amfibii și reptile în bazinul Siretului și studiile asupra cerambicidelor de pe valea Siretului, aparținând lui C. Tărăbușă.

Frumosul pământ românesc, scăldat de apele Siretului, Moldovei și Bistriței, a atras de la memorabila ședere a lui Grigorescu la Agapia și până în zilele noastre, renumiți artiști români. Personalul științific al secțiilor și colecțiilor de artă, din această zonă, a acordat o deosebită atenție acestui proces creator și în special aspectelor legate de contribuția unor pictori ca Aurel Băeșu și Nicu Enea, ce și-au trăit viața în ținuturile băcăuane sau nemțene. Expozițiile retrospective N. Enea și A. Băeșu au fost rodul unor îndelungate cercetări, fructificate prin însăși tematica lor, cataloage monografice și comunicări științifice.

Ele au itinerat prin numeroase centre din țară, atrăgând atenția specialiștilor asupra valorii operei celor doi pictori.

La eforturile Direcției Monumentelor Istorice, pentru valorificarea științifică și turistică a acestora, se adaugă în ultima vreme, scoaterea la lumina zilei a curților lui Alexandrel de la Bacău, dovadă grăitoare a înaltului nivel cultural și economic, atins de Moldova marelui Ștefan.

Prin natura lucrurilor, muzeografia cultivă cu sporită exigență, alături de latura științifică și pe cea cultural-educativă.

Concomitent cu procesul de înființare și dezvoltare, tinăra rețea muzeistică din centrul Moldovei a dus o susținută activitate de atragere și cîștigare a marelui public. Un interesant și ingenios pionierat, care a născut o adevărată gamă de activități culturale, unele dintre ele adaptate ulterior pe plan național, cum ar fi caravana muzeistică, expozițiile retrospective de artă plastică, care au circulat prin numeroase orașe din țară, brigăzile speciale muzeografice pentru sate, etc.

În ultimii trei ani, s-a bucurat de un deosebit succes în rîndul marelui public, abordarea unor cicluri de conferințe pe teme majore, susținute în orașele Bacău și Piatra Neamț cum ar fi: „Continuitate și autohtonie în spațiul carpato-dunărean”, „Istoria civilizațiilor” și „Agendă muzeografică”.

În cele cca. 2000 de conferințe, cîte au fost susținute de personalul științific al muzeelor, au fost evocate momente înălțătoare din viața poporului român: „Unirea”, „Lupta de la Războieni”, sau „Contribuții ale

geniului românesc la tezaurul culturii universale", de ar fi doar să amintim de medalionul „C. Brâncuși” sau expunerile „Nicolae Grigorescu pe pământ băcăuan”, „Ștefan Luchian pe valea Trotușului”, etc.

Cu unealta de cremene în mână sau cu abecedarul vieții scris în slove de roci și fosile, însoțiți de multe ori de film, am purtat, după priceperea și talentul fiecăruia dintre noi, cuvântul științei, departe, până în depărtatele sate de seș sau munte.

Alături de arta meșteșugită a cuvântului și expozițiilor, muzeografii au slujit cultura și prin expozițiile de artă plastică contemporană (personale, de grup, interjudețene) care au polarizat în jurul galeriilor de artă de la Bacău, Piatra Neamț și Roman o vie activitate creatoare și educativ estetică. Au fost confruntate și dezbătute, cu prilejul acestor expoziții, probleme ale artei contemporane și ale accesibilității ei pentru marele public.

Astfel, în măsura în care sîntem siliți să ne folosim de cifre, fără a pierde din vedere aspectul calitativ al fenomenului, la cei 2.500.000 de vizitatori ai expozițiilor de bază, temporare și itinerante, se adaugă cel al zecilor de mii de ascultători adunați în săli orășenești de conferințe, clase sau cămine culturale.

Privită în toată complexitatea ei, activitatea celor zece ani de muzeografie băcăuană, romașcană sau nemțeană, desfășurată pe pământ dacic și mușatin, se încadrează procesului cultural trăit în întreaga țară și face parte integrantă cu succese și tatonări, realizări și eșecuri, din istoria acestui proces.

Bucurîndu-ne de dragostea și îndrumarea competentă a autorităților, precum și a specialiștilor de la Institutele Academiei, beneficiind de experiența și precedentul cultural datorate activității lui C. Mătasă, dar mai ales încurajați de nobilul interes al marelui public, ne-am continuat drumul în decursul celor zece ani, cu bucuria trăirii unor împliniri și îndatoriri sacre. Ne-o cerea imperioasa realitate a prezentului, ne-o cerea tradiția săpată în ziduri de cetăți, întîmpinîndu-ne cu graiul domol al înțelepciunii veacurilor, în pragul caselor memoriale M. Sadoveanu, I. Creangă sau C. Hogaș.

Naturaliștii primeau îndemnuri poposind la casa muzeu Ioan Borcea din Racova, istoricii amintindu-și că la Perchiu-Huruiești se născuse marele arheolog și savant Vasile Pârvan.

Pășim în cea de a doua decadă a existenței muzeistice, cu convingerea că noi și cei care ne vor urma slujim o nobilă și obștească cauză, folosind una dintre cele mai avansate și eficace arme pentru progres, muzeografia, în întreita sa ipostază de știință, artă și pasiune.